УДК 81’42:316.77:327.5
DOI https://doi.org/10.26661/2414-1135-2026-103-6

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу CC BY 4.0

КОНЦЕПТ *ВТОМА ВІД ВІЙНИ* У НІМЕЦЬКОМОВНОМУ ДИСКУРСІ: ЛІНГВОКОГНІТИВНИЙ І ДИСКУРСИВНО-СТРАТЕГІЧНИЙ АСПЕКТИ

Дяків Х. Ю.
доктор філологічних наук, професор,
завідувач кафедри німецької філології
Львівський національний університет імені Івана Франка
вул. Університетська, 1, Львів, Україна
orcid.org/0000-0002-2196-738X
khrystyna.dyakiv@lnu.edu.ua

Ключові слова:
Kriegsmüdigkeit, Ukrainemüdigkeit, лінгвоконцептологія, медійний дискурс, стратегічна комунікація, фреймінг, когнітивістика, німецька мова.

У статті досліджено концепт ВТОМА ВІД ВІЙНИ та його німецькомовні вербалізації *Kriegsmüdigkeit, kriegsmüde* й *Ukrainemüdigkeit* у сучасному медійному дискурсі. Метою є моделювання когнітивної структури концепту, з’ясування його семантичної відкритості, оцінної амбівалентності та дискурсивно-стратегічних функцій. Матеріал охоплює словникові дефініції, історичні джерела та німецькомовні медійні публікації. Застосовано контекстуально-семантичний, лінгвокогнітивний, фреймовий, дискурс-лінгвістичний і прагматичний методи. Встановлено, що ядро концепту формують ознаки тривалості війни, надмірного навантаження і виснаження ресурсів. Його периферія охоплює демотивацію, байдужість, дистанціювання, послаблення солідарності та скорочення допомоги. Досвід фізичної втоми метафорично переноситься на колективні й абстрактні суб’єкти: суспільство, державу, Європу, Захід, медіа та міжнародну спільноту. Семантична недовизначеність вислову дає змогу не називати суб’єкта втоми, її причини та політичних наслідків. Особливу увагу приділено композиту Ukrainemüdigkeit, який зміщує причинний акцент із війни та агресора на Україну як країну-жертву, хоча в критичних контекстах використовується для делегітимації байдужості. Виокремлено дескриптивну, емпатизаційну, діагностичну, легітимаційну, делегітимаційну, мобілізаційну, пропагандистську та перформативну функції. Доведено, що повторення вислову може не лише описувати, а й нормалізувати очікування послаблення підтримки України. Наукова новизна полягає в поєднанні когнітивного моделювання та функціональної типології стратегічних уживань вислову, що дає змогу розкрити механізми мовного конструювання суспільних настроїв і політичної відповідальності в умовах російської агресії.

THE CONCEPT OF WAR FATIGUE IN GERMAN-LANGUAGE DISCOURSE: COGNITIVE-LINGUISTIC AND DISCOURSE-STRATEGIC ASPECTS

Dyakiv Kh. Yu.
Doctor of Philological Sciences, Professor,
Head of the Department of German Philology
Ivan Franko National University of Lviv
Universytetska str., 1, Lviv, Ukraine
orcid.org/0000-0002-2196-738X
khrystyna.dyakiv@lnu.edu.ua

Key words: *Kriegsmüdigkeit, Ukrainemüdigkeit, linguistic conceptology, media discourse, strategic communication, framing, cognitive science, German language.*

The article examines the concept of WAR FATIGUE and its German-language verbalizations *Kriegsmüdigkeit*, *kriegsmüde*, and *Ukrainemüdigkeit* in contemporary media discourse. The study aims to model the cognitive structure of the concept and to determine its semantic openness, evaluative ambivalence, and discourse-strategic functions. The research material comprises dictionary definitions, historical sources, and German-language media publications. The study employs contextual-semantic, cognitive-linguistic, frame-based, discourse-linguistic, and pragmatic methods. It has been established that the core of the concept comprises the duration of war, excessive strain, and the depletion of resources. Its peripheral components include demotivation, indifference, distancing, weakening solidarity, and reducing assistance. The experience of physical fatigue is metaphorically transferred to collective and abstract entities, including society, the state, Europe, the West, the media, and the international community. The semantic underspecification of the expression makes it possible to leave the subject of fatigue, its causes, and its political consequences unnamed. Particular attention is paid to the compound *Ukrainemüdigkeit*, which shifts the causal focus from the war and the aggressor to Ukraine as the victim of aggression, although in critical contexts it is used to delegitimize indifference. The descriptive, empathizing, diagnostic, legitimizing, delegitimizing, mobilizing, propagandistic, and performative functions of the expression are identified. It is demonstrated that the repeated use of the expression may not only describe but also normalize expectations of declining support for Ukraine. The novelty of the study lies in combining cognitive modelling with a functional typology of the expression's strategic uses, which makes it possible to reveal the mechanisms through which language constructs public attitudes and political responsibility in the context of Russian aggression.

Постановка проблеми. Російська війна проти України істотно змінила європейський політичний, медійний і суспільний дискурси. Поряд із номінаціями воєнних дій, безпекових загроз і форм підтримки поширилися вислови, що описують емоційні та когнітивні реакції суспільств на тривалу війну. До них належить Kriegsmüdigkeit – «втома від війни», яка у німецькомовному публічному дискурсі позначає не лише фізичне чи психічне виснаження, а й слугує інтерпретацією для пояснення зниження політичної волі, медійної уваги та суспільної солідарності. Проблемність вислову полягає в його семантичній недовизначеності: не завжди зрозуміло, хто саме втомився, від чого виникла втома і до яких дій вона має спонукати. Така відкритість уможливлює його використання для різних, інколи протилежних, комунікативних цілей: від емпатичного позначення виснаження людей, які живуть у війні, до легітимації скорочення допомоги, закликів до переговорів або критики суспільної байдужості. Особливо показовим є вислів Ukrainemüdigkeit – «втома від України», який переносить джерело негативного стану з війни та агресора на країну-жертву. Унаслідок цього Україна дискурсивно постає як об'єкт, що нібито надто довго потребує уваги, допомоги й ресурсів. Тому аналіз Kriegsmüdigkeit доцільно здійснювати на перетині лінгвокогнітивного, дискурс-лінгвістичного та прагматичного підходів.

Теоретичним підґрунтям дослідження є праці з політичного фреймінгу, лінгвістики дискурсу та стратегічної комунікації. У концепції політичного

фреймінгу мовні одиниці розглядаються як тригери когнітивних рамок, які спрямовують інтерпретацію подій і активують певні цінності та причинно-наслідкові моделі [Wehling, 2016]. У межах проєкту *Diskursmonitor* ключові вислови описуються як семантично відкриті, оцінно навантажені та стратегічно використовувані одиниці, за допомогою яких формуються образи «своїх» і «чужих», легітимуються або делегітимуються позиції [Vogel, 2022]. Поняття дискурсивної інтервенції дає змогу трактувати публічне введення або переозначення ключового вислову як цілеспрямоване втручання в суспільні інтерпретаційні процеси [Vogel, Deus, 2020].

Історичні приклади засвідчують, що *Kriegsmüdigkeit* не є новотвором XXI століття. Вислів фіксується в публіцистиці Першої світової війни, зокрема в Карла Крауса, який критикував саму логіку «пізньої» втоми від війни та наголошував, що скепсис щодо війни мав би передувати її початку [Kraus, 1918, с. 153]. У пропагандистських контекстах Другої світової війни втома від війни могла стигматизуватися як боягузтво або брак патріотизму [Unterstöger, 2024]. Сучасні словникові й публіцистичні джерела фіксують два основні значення: послаблення бойового духу та поступове зниження готовності людей або держав підтримувати країну, що воює [Dyakiv, 2025; Gesellschaft für deutsche Sprache].

Водночас у наявних працях переважають або словниково-дефініційні описи, або аналіз окремих медійних прикладів. Недостатньо досліджено внутрішню структуру концепту ВТОМА ВІД ВІЙНИ, співвідношення його ядра і периферії, роль семантичної недовизначеності та метонімічного перенесення стану на політичні рішення. Так само потребує систематизації функціональний спектр вислову в сучасній стратегічній комунікації.

Мета статті полягає у комплексному моделюванні концепту ВТОМА ВІД ВІЙНИ та встановленні дискурсивно-стратегічних функцій його німецькомовних вербалізацій Kriegsmüdigkeit, kriegsmüde й Ukrainemüdigkeit. Для досягнення мети поставлено такі **завдання:** 1) визначити поняттєве ядро та периферійні компоненти концепту; 2) встановити його метафоричні, метонімічні й фреймові механізми; 3) описати семантичну відкритість і оцінну амбівалентність вислову; 4) проаналізувати історичні та сучасні дискурсивні реалізації; 5) класифікувати основні комунікативні стратегії й функції.

Предмет дослідження становлять когнітивна структура концепту, його мовна репрезентація, оцінні параметри, метафоричні та метонімічні моделі, а також стратегічні функції у публічній комунікації. **Об'єкт дослідження** – дискурсивні реалізації концепту ВТОМА ВІД ВІЙНИ в німецькомовних медійних і політичних текстах. Матеріал дослідження охоплює дефініції Товариства німецької мови, історичні джерела, німецькомовні медійні публікації та політичні висловлювання. До вибірки включено тексти, у яких лексеми Kriegsmüdigkeit, kriegsmüde або Ukrainemüdigkeit становлять смисловий центр заголовка, ключового пасажу чи аргументаційної структури. Застосовано контекстуально-семантичний аналіз для встановлення актуального значення; лінгвокогнітивний і фреймовий аналіз для реконструкції концептуальних ознак; дискурс-лінгвістичний аналіз для виявлення позиціонувань; прагматичний аналіз для визначення комунікативної мети й ефекту. Наукова новизна полягає в системному описі концепту як багатошарового когнітивно-дискурсивного утворення та у функціональній типології його стратегічних реалізацій.

Виклад основного матеріалу дослідження. Концепт ВТОМА ВІД ВІЙНИ є складним ментально-мовним утворенням, у якому поєднуються уявлення про тривалість війни, надмірне фізичне та психічне навантаження, поступове вичерпання індивідуальних і колективних ресурсів, зниження емоційної залученості та послаблення готовності до подальших дій. Його зміст не обмежується психологічним станом людини. У політичному й медійному дискурсах концепт охоплює суспільні настрої, рівень солідарності, інтенсивність медійної уваги, готовність підтримувати постраждалу сторону та ставлення до продовження або завершення війни.

Поняттєве ядро концепту становить уявлення про виснаження внаслідок тривалого впливу війни. Війна постає як джерело постійного навантаження, а втома – як його закономірний наслідок. У структурі концепту актуалізується каузальна модель: ТРИВАЛА ВІЙНА СПРИЧИНЯЄ ВИЧЕРПАННЯ РЕСУРСІВ. Ресурсами можуть бути фізичні сили, психічна витривалість, емоційна здатність співпереживати, економічні можливості, політична воля, суспільна увага та готовність до солідарних дій.

Концепт має виразну фізично-метафоричну основу. Первинний досвід фізичної втоми переноситься на абстрактні й колективні суб'єкти. Втомленими від війни називаються не лише військові або цивільні, які безпосередньо переживають бойові дії, а й суспільство, держава, Європа, Захід, міжнародна спільнота, політична адміністрація або медіа. У такий спосіб фізіологічна властивість людини метафорично приписується складним соціальним утворенням, які концептуалізуються як єдиний організм з обмеженим запасом енергії. Прототиповий сценарій концепту можна подати

як послідовність: тривале воєнне навантаження → накопичення негативного досвіду → зменшення фізичних, емоційних або матеріальних ресурсів → зниження уваги й мотивації → прагнення дистанціюватися від війни або припинити пов'язані з нею дії. Для безпосередніх учасників війни центральними є небезпека, втрати та фізичне виснаження; для зовнішніх суспільств – медійне перенасичення, економічні витрати та послаблення емоційної залученості.

У структурі концепту доцільно виокремити когнітивний, емоційний, фізичний, соціальний, політичний і медійний компоненти. Когнітивний компонент охоплює усвідомлення тривалості війни та відсутності швидкого розв'язання. Емоційний пов'язаний зі страхом, горем, розпачем, фрустрацією, байдужістю або перенасиченням. Фізичний передбачає виснаження організму, порушення сну, зниження працездатності й постійну напругу. Соціальний стосується послаблення солідарності. Політичний охоплює прагнення зміни курсу, скоротити допомогу, перейти до переговорів або дистанціюватися від війни. Медійний виявляється у зниженні інтересу до теми та її витісненні іншими подіями.

З мовного погляду конструкція *Kriegsmüdigkeit* є семантично недовизначеною. Вона називає стан і його загальну причину, але не уточнює суб'єкта втоми, конкретного джерела навантаження та можливих наслідків. Не завжди зрозуміло, хто саме втомився: військові, цивільне населення, політики, виборці, журналісти чи міжнародні партнери. Так само невизначеним залишається, від чого виникає втома: від безпосередньої загрози, постійних втрат, медійних повідомлень, фінансових витрат, політичної відповідальності чи необхідності надавати тривалу підтримку. Саме семантична відкритість забезпечує високу дискурсивну продуктивність вислову. У контексті України «втома від війни» може означати виснаження людей, які щоденно живуть у небезпеці. У західноєвропейському медійному дискурсі той самий вислів може стосуватися зниження уваги аудиторії або небажання надалі нести економічні витрати. У політичному дискурсі він здатен позначати прагнення скоротити військову допомогу чи перейти до переговорів. Спільна мовна форма, отже, об'єднує різні й не завжди співмірні досвіди.

Концепт має градуальний і процесуальний характер, що виявляється у сполуках *zunehmende Kriegsmüdigkeit, wachsende Kriegsmüdigkeit, Anzeichen von Kriegsmüdigkeit, tiefe Kriegsmüdigkeit.* Такі формулювання репрезентують втому як процес, який розгортається в часі, накопичується і поступово охоплює дедалі ширші групи. Медійні висловлювання часто подають цей процес як майже природний і неминучий наслідок тривалості війни. Натуралізація втоми може приховувати конкретних політичних акторів і рішення. Формулювання *Europa ist kriegsmüde* замінює називання окремих урядів, партій або соціальних груп узагальненим колективним суб'єктом. Воно створює враження, що послаблення підтримки є спільною й об'єктивною реакцією всієї Європи, хоча позиції держав і суспільних груп істотно відрізняються. Концепт у такому разі виконує функції узагальнення, персоніфікації та часткового приховування агентності.

Важливим є метонімічний механізм, за яким назва стану позначає можливі політичні або суспільні наслідки. *Kriegsmüdigkeit* може фактично означати зменшення військової допомоги, падіння рівня суспільної підтримки, відмову від санкційної політики або прагнення до якнайшвидших переговорів. Замість прямого називання конкретного рішення використовується назва емоційного стану, завдяки чому політичний вибір подається як природна психологічна реакція. Концепт характеризується виразною оцінною амбівалентністю і здатен одночасно виконувати емпатичну, критичну, мобілізаційну й делегітимаційну функції.

Як дескриптивне, так і апелятивне вживання ідеї втоми від війни має тривалу історію. Уже в античних текстах наявні формули на позначення виснаження війною: у Цицерона фіксується *Veientes bello fessi – «веєнти, виснажені війною»* [Cicero, 1923]. У документах доби Першої світової війни *Kriegsmüdigkeit* характеризує масове невдоволення, пов'язане з голодом, кризою постачання, втратами й розчаруванням населення [OÖLA, 1917].

Карл Краус у журналі Die Fackel полемічно називав kriegsmüde одним із найдурніших слів свого часу, оскільки втома від убивства, брехні, голоду, хвороб і хаосу мала б існувати ще до початку війни, а не лише після тривалого досвіду насильства [Kraus, 1918, с. 153]. У цьому випадку вислів стає об'єктом метамовної критики: автор викриває нормалізувальну пресупозицію, ніби спочатку людина може бути «свіжою» для війни, а втома настає лише згодом.

У пропагандистських контекстах Другої світової війни концепт використовувався інакше: втома від війни прирівнювалася до браку патріотизму, боягузтва або відмови від національної ідентичності [Unterstöger, 2024]. Таке вживання демонструє моралізацію й стигматизацію природного стану виснаження. Втома перетворюється на ознаку нелояльності, а її називання – на засіб дисциплінування.

У 2020-х роках Kriegsmüdigkeit набуває посиленої медійної присутності у зв'язку з російсь-

кою агресивною війною проти України, а також війною між Ізраїлем і Газою. Сучасне вживання поєднує історичну семантику воєнного виснаження з новими значеннями медійного перенасичення, політичного дистанціювання та зниження міжнародної солідарності.

Аналіз медійних прикладів дає змогу виокремити кілька типових способів функціоналізації вислову:

1. Емпатизація та індивідуалізація. У матеріалі taz про мобілізацію в Україні вислів *zunehmende Kriegsmüdigkeit* включено в контекст індивідуальних доль військових і членів їхніх родин [Oertel, 2024]. Втома тут пов'язана з тривалістю служби, виснаженням на фронті, страхом родичів та суспільною напругою. Метою є не делегітимація опору, а привернення уваги до людської ціни війни. Комунікативна функція – емпатична й діагностична.

2. Релігійно-ідеологічна легітимація. У повідомленні Domradio.de про висловлювання патріарха Кирила *Kriegsmüdigkeit* постає як ознака браку запалу до так званої «священної війни» [Domradio.de, 2024]. У первинній риториці поняття моралізується й подається як небажаний стан, який треба подолати. Водночас лапки в журналістському тексті сигналізують дистанціювання редакції від пропагандистського слововживання. Отже, один і той самий вислів використано у двох позиціонуваннях: у легітимації війни з боку релігійного актора та в критичному викритті цієї легітимації з боку медіа.

3. Політичне дистанціювання. У публікації про адміністрацію Дональда Трампа втома стосується не фізичного чи суспільного виснаження, а небажання надалі витрачати час, ресурси й репутаційний капітал на посередництво між Росією та Україною [Arnold, 2025]. Формула «це не наша війна» змінює рамку відповідальності та легітимує можливий вихід із переговорного процесу. Тут *Kriegsmüdigkeit* функціонує як евфемістичне пояснення стратегічного відсторонення.

4. Контрнаратив солідарності. Заголовок *Keine Spur von Ukrainemüdigkeit* у taz прямо заперечує припущення про втрату підтримки України [Johnson, 2024]. Заперечна конструкція утворює контрнаратив: замість нормалізації втоми наголошується на зростанні усвідомлення необхідності підтримувати Київ. Функція вислову – мобілізаційна, а мета – зміцнення політичної й моральної залученості.

5. Критика медійного самовідтворення. У метамедійному коментарі Рюдіґера Вальтера слово *kriegsmüde* аналізується як невизначена формула, яку медіа повторюють без належного вимірювання [Walter, 2025]. Автор стверджує, що постійне повідомлення про нібито зростаючу втому саме створює настрій, який начебто лише описує. У цьому випадку йдеться про перформативний ефект: ключовий вислів не просто віддзеркалює суспільну реальність, а бере участь у її формуванні.

6. Делегітимація послаблення підтримки. У тексті про «втому Заходу» вислів *Ukrainemüdigkeit* названо явищем, яке політично грає на руку Володимиру Путіну [Dunz, 2022]. Моральна асиметрія між зростанням страждань України та зменшенням співчуття Заходу перетворює втому на геополітично небезпечний стан. Вислів функціонує як слово-стигма щодо позицій, спрямованих на обмеження допомоги, й одночасно як дискурсивна інтервенція на користь солідарності.

Окремою дискурсивною реалізацією концепту є *Ukrainemüdigkeit.* На відміну від *Kriegsmüdigkeit,* де джерелом утоми граматично й семантично постає війна, у композиті *Ukrainemüdigkeit* цю позицію займає Україна. Унаслідок цього причинно-наслідковий акцент зміщується: країна, яка зазнає агресії, мовно конструюється як об'єкт, від якого можна втомитися. Таке номінування може приховувати агресора й саму воєнну причину постійної потреби в допомозі. Україна постає не як суб'єкт захисту й жертва тривалої агресії, а як джерело надмірних запитів, витрат або морального тиску. Композит створює фрейм, у якому проблема локалізується не в продовженні агресії, а в тривалості присутності України в політичному та медійному порядку денному. Водночас Ukrainemüdigkeit часто вживається критично – саме для делегітимації байдужості й попередження про небезпеку послаблення підтримки. Отже, оцінний потенціал композита залежить від позиціонування мовця. Він може або нормалізувати дистанціювання, або стигматизувати його. У будь-якому випадку вислів є дискурсивно сильнішим за нейтральні формули на кшталт «зниження підтримки України», оскільки активує тілесний сценарій виснаження та створює враження природності відповідної реакції.

Аксіологічна структура ВТОМИ ВІД ВІЙНИ особливо виразно виявляється у протиставленнях «втома від війни – стійкість», «втома від війни – солідарність», «втома від війни – готовність до захисту» та «втома від війни – готовність до війни». Перший компонент цих опозицій пов'язується зі зниженням активності та вичерпанням ресурсів, тоді як другий репрезентує здатність продовжувати дії, чинити опір і зберігати колективну мобілізацію.

Як історично близькі антонімічні поняття можна назвати *Kriegseuphorie* та *Kriegsbegeisterung* – емоційне залучення до воєнної мети. У сучасному німецькому безпековому дискурсі дедалі поміт-

нішим є слово *kriegstüchtig*. Після висловлювань федерального міністра оборони Бориса Пісторіуса воно стало позначати не лише боєготовність Бундесверу, а й ширшу політичну, економічну та психологічну стійкість суспільства [ZDF, 2024; Tröger, 2024]. У медійній формулі *Kriegstüchtig oder kriegsmüde?* дві номінації утворюють бінарну рамку стратегічного вибору [YouTube, 2024]. Kriegsmüdigkeit у цій опозиції символізує відступ, послаблення солідарності та стратегічну слабкість, тоді як Kriegstüchtigkeit – готовність до захисту й мобілізації. Така поляризація спрощує складний спектр суспільних позицій, але водночас чітко демонструє аксіологічний потенціал аналізованого концепту.

Узагальнення матеріалу дає підстави виокремити сім основних функцій вислову *Kriegsmüdigkeit* у медійному та політичному дискурсах. Дескриптивна функція полягає в називанні реального фізичного, психічного або суспільного виснаження. Емпатизаційна функція актуалізує індивідуальні страждання та створює близькість до досвіду постраждалих. Діагностична функція подає вислів як назву суспільного або політичного стану. Легітимаційна функція обґрунтовує зміну курсу, скорочення допомоги або перехід до переговорів. Делегітимаційна функція стигматизує байдужість, відступ або недостатню солідарність. Мобілізаційна функція закликає подолати втому та зберегти підтримку. Пропагандистська функція моралізує виснаження, перетворюючи його на ознаку нелояльності чи слабкості. Окремо слід говорити про перформативну функцію. Постійне повторення вислову в заголовках і коментарях може сприяти нормалізації самого уявлення про неминуче послаблення підтримки. У цьому випадку медіа не лише описують «втому», а й формують очікування щодо неї. Саме тому критичний аналіз таких ключових висловів є важливою частиною медіаграмотності та стратегічної комунікації.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Концепт ВТОМА ВІД ВІЙНИ у німецькому дискурсі є багатошаровим когнітивно-дискурсивним утворенням. Його ядро формують ознаки тривалості, навантаження, виснаження та зменшення здатності продовжувати певні дії. Ближню периферію становлять емоційні й поведінкові наслідки – демотивація, байдужість, дистанціювання та прагнення припинити участь. До дальньої периферії належать політичні інтерпретації, моральні оцінки та стратегічні способи використання вислову.

Лінгвокогнітивною основою концепту є перенесення первинного досвіду фізичної втоми на колективні й абстрактні суб'єкти. Семантична недовизначеність вислову дає змогу об'єднувати різні досвіди – від виснаження людей під обстрілами до зниження медійної уваги чи небажання фінансувати підтримку. Метонімічно назва емоційного стану може заміщувати конкретне політичне рішення, завдяки чому дистанціювання подається як природний наслідок тривалості війни.

У медійному та політичному дискурсах *Kriegsmüdigkeit* виконує дескриптивну, емпатизаційну, діагностичну, легітимаційну, делегітимаційну, мобілізаційну, пропагандистську й перформативну функції. Його оцінний потенціал є амбівалентним: втома може викликати співчуття, але може також маркуватися як слабкість або морально неприйнятний відступ. Особливої критичної уваги потребує *Ukrainemüdigkeit,* оскільки цей вислів здатен зміщувати відповідальність із війни та агресора на країну-жертву.

Перспективи подальших досліджень полягають у кількісному корпусному аналізі динаміки *Kriegsmüdigkeit* після 2022 року, зіставленні німецькомовного, англомовного й українськомовного дискурсів, дослідженні колокацій і синтаксичних моделей, а також у вивченні рецепції вислову різними суспільними групами. Окремого аналізу потребують візуальні та мультимодальні способи репрезентації втоми від війни в цифрових медіа.

ЛІТЕРАТУРА

1. Arnold J. Trump Administration Is Tired of War, Tired of Peace Talks with Russia, Ukraine. The Washington Stand. 2025. URL: https://washingtonstand.com/ commentary/trump-administration-is-tired-of-war-tired-of-peace-talks-with-russia-ukraine (05.05.2025).
2. Cicero M. T. De Senectute, De Amicitia, De Divinatione / trans. by W. A. Falconer. Cambridge, MA : Harvard University Press, 1923.
3. Domradio.de. Moskauer Patriarch bemängelt „Kriegsmüdigkeit“ in Russland. 2024. URL: https://www.domradio.de/artikel/moskauer-patriarch-bemaengelt-kriegsmuedig keit-russland (05.05.2025).
4. Dunz K. Krieg in der Ukraine: Die Kriegsmüdigkeit des Westens ist Putins mächtigste Waffe. RedaktionsNetzwerk Deutschland. 2022. URL: https://www. rnd.de/politik/krieg-in-der-ukraine-die-kriegsmuedigkeit-des-westens-ist-putins-maechtigste-waffe-6Q26KCGKCFGMBLT-BOB5Q4KFFC4.html (05.05.2025).
5. Dyakiv, Khrystyna (2025): Kriegsmüdigkeit. In: Diskursmonitor. Glossar zur strategischen Kommunikation in öffentlichen Diskursen. Hg. von der Forschungsgruppe Diskursmonitor und Diskursintervention. Veröffentlicht am 29.08.2025. Online unter: https://diskursmonitor.de/glossar/kriegsmuedigkeit/.

6. Gesellschaft für deutsche Sprache. Kleines Lexikon Krieg und Sprache: Russland–Ukraine. URL: https://gfds.de/kleines-lexikon-krieg-und-sprache/ (05.05.2025).
7. Johnson D. Militärische Unterstützung für Kyjiw: Keine Spur von Ukrainemüdigkeit. taz – die tageszeitung. 2024. URL: https://taz.de/Militaerische-Unterstuetzung-fuer-Kyjiw/!5991842/ (05.05.2025).
8. Kraus K. Die Fackel. 1918. Heft 474–483. S. 153.
9. Oertel B. Verschärfte Mobilmachung in der Ukraine: Zunehmend kriegsmüde. taz – die tageszeitung. 2024. URL: https://taz.de/Verschaerfte-Mobilmachung-in-der-Ukraine/!5999179/ (05.05.2025).
10. OÖLA – Oberösterreichisches Landesarchiv. Geheime Präsidialakten 1915–1921, Briefwechsel zwischen Toggenburg und Meran. 1917.
11. Tröger M. Kriegstüchtig als Leitbild? Institut für Sozialwissenschaftliche Forschung e. V. 2024. URL: https://www.isw-muenchen.de/online-publikatioen/texte-artikel/5356-kriegstuechtig-als-leitbild (05.05.2025).
12. Unterstöger H. Sprachlabor: Kriegsmüdigkeit. Süddeutsche Zeitung. 2024. URL: https://www.sueddeutsche.de/kolumne/sprachlabor-deutsche-sprache-kriegsmuedigke it-li.3138669 (05.05.2025).
13. Vogel F. Freund- und Feind-Begriffe. Diskursmonitor. Glossar zur strategischen Kommunikation in öffentlichen Diskursen. 2022. URL: https://diskursmonitor.de/glossar/freund-und-feind-begriffe (05.05.2025).
14. Vogel F., Deus F. (Hrsg.). Diskursintervention. Normativer Maßstab der Kritik und praktische Perspektiven zur Kultivierung öffentlicher Diskurse. Wiesbaden : Springer VS, 2020.
15. Walter R. „Kriegsmüde“. Weltexpresso. 2025. URL: https://weltexpresso.de/index.php/zeitgesehen/33981-kriegsmuede (05.05.2025).
16. Wehling E. Politisches Framing. Wie eine Nation sich ihr Denken einredet – und daraus Politik macht. Köln : Herbert von Halem Verlag, 2016.
17. YouTube. Kriegstüchtig oder kriegsmüde? – Würde die NATO-Front im Kampf gegen die Russen kollabieren? 2024. URL: https://www.youtube.com/watch?v=COd D1OyRR44 (05.05.2025).
18. ZDF. Boris Pistorius-Interview: Was nun? ZDF Mediathek. 2024. URL: https://www.zdf.de/video/magazine/berlin-direkt-104/boris-pistorius-interview-was-nun-100 (05.05.2025).

Дата першого надходження статті до видання: 12.07.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 16.08.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 18.11.2026